

В. В. Замолотнева
асистент кафедри корекційної освіти
Херсонського державного університету

ЕТАПИ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ПРИ ВАДАХ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

У статті розглядаються особливості використання логокорекційної роботи у дітей раннього віку, які страждають порушеннями психофізичного розвитку. Належна увага приділяється традиційним та спеціальним методам і прийомам логопедичної роботи. Представлено характеристику логопедичної роботи, розкрито значення діагностичного, планово-прогностичного, корекційно-розвиваючого і інформаційно-консультативного блоків, стосовно результатів діагностики, результативності та організації занять при співпраці з батьками.

Ключові слова: логокорекційна робота, мовленнєві порушення, вади психофізичного розвитку, пізнавальна діяльність, корекційно - розвиваюче середовище.

V.V. Zamolotneva
PG student of the Department of Correctional Education
Institute of Natural Sciences
Department of Human Health and Tourism
Kherson State University
e.mail: vika-1981@mail.ru

Annotation. In the article the features of the use of logokorekciynoy work are examined for the children of early age, which suffer violations of psikhofizichnogo development. The proper attention is spared traditional and special methods and receptions of speech therapy work. Description of speech therapy work is presented, it is exposed value diagnostic, planned prognostichnogo, korekciyno-developing and nformaciyno-konsul'tativnogo blocks, in relation to the results of diagnostics, effectiveness and organization of employments, at a collaboration with parents.

Key words: logokorekciyna work, vocal violations, defects of psikhofizichnogo development, cognitive activity, korekciyno is a developing environment.

Мовлення є складним фізіологічним, психологічним, розумовим процесом, в якому поєднуються, як елементарні (сенсомоторні, гностико-праксічні), так і високоорганізовані рівні (смысловий і мовленнєвий). Наявність у дітей патології психомоторної, сенсорної і часто інтелектуальної сфери, призводять до грубого недорозвинення всіх компонентів мовленнєвої діяльності [2].

У більшості дітей з вадами психофізичного розвитку відмічаються відхилення в термінах становлення мовлення і своєрідні порушення спектру цього процесу. Проте слід зазначити, що кількість дітей з проблемами фізичного, психологічного та емоційного розвитку постійно збільшується. Так, за останні 10 років кількість дітей з різними психофізичними порушеннями збільшилась на 22% [1,с.7]. З огляду на це на сьогодні надзвичайно актуальною є організація логокорекційної роботи з категорією дітей, яким характерні порушення у психофізичному розвитку.

Логопедична корекція є складовою частиною комплексної медико - психолого-педагогічної реабілітації й соціальної адаптації дітей і спрямована на виправлення або послаблення вад і компенсацію (при первинних дефектах і вторинних відхиленнях), порушень засобів мовлення, мовленнєвої й комунікативної діяльності та соціальної поведінки. Різноманітні аспекти мовленнєвих порушень та методи їх корекції висвітлено в наукових дослідженнях Г. Волкової, О. Ревуцької, В. Кондратенко, А. Малярчук, Т. Туманової, М.Шеремет, Т. Філічевої [1, 2, 4].

У процесі логопедичної роботи передбачається розвиток сенсорних функцій, мовленнєвої моторики, інтелектуальної діяльності, формування особистості з одночасною регуляцією соціальних відносин спеціальними методами і прийомами.

Основною метою логопедичного впливу є раннє виявлення, розвиток і корекція психофізіологічної бази мовлення; формування і закріплення навичок

правильного мовлення (усного і писемного); всебічний розвиток особистості дитини, яка має вади психофізичного розвитку. [5].

Як показує практичний досвід, процес логопедичної роботи має складатися із таких блоків:

1. **Діагностичний блок** включає обстеження усного і писемного мовлення, діагностику стану психічних функцій, розвитку дрібної та загальної моторики.

2. **Планово-прогностичний блок** передбачає складання індивідуального плану логопедичної корекції для дітей з вадами психофізичного розвитку з обов'язковим урахуванням актуальної й наближчої зони розвитку.

3. **Корекційно-розвиваючий блок** включає організацію і проведення логопедичних занять відповідно до змісту індивідуального плану логопедичної роботи.

4. **Інформаційно-консультативний блок** включає консультації для батьків, вихователів, інших фахівців стосовно результатів діагностики, результативності занять, організації занять в домашніх умовах.

На підставі спостереження, власного практичного досвіду, систематичної співпраці з сім'ями, які виховують дітей з вадами психофізичного розвитку, можна зазначити на такі, специфічні недоліки, які наявні при плануванні логопедичної роботи з дітьми, що мають психофізичні вади, вони мають бути вдосконаленими в таких аспектах, як:

1. Пошук індивідуальних підходів до дитини, так як, у кожної дитини свій тип сприйняття, уваги, пам'яті, свій характер і темперамент.

2. Всі заняття мають проходити в ігровій формі, слід використовувати мовні ігри, яскраві, цікаві іграшки. Гра є необхідністю, як ведучий вид діяльності в даному віковому періоді, без якої неможливі позитивні результати.

3. Значна увага приділяється розвитку наслідувальної діяльності. Логопеду необхідно навчити дитину наслідувати дії з предметами, рухи рук,

ніг, голови, тому що це – основа для переходу до наслідування артикуляційних рухів, звуків, слів.

4. Створення корекційно - розвиваючого середовища для набуття необхідних соціально-адаптованих знань, умінь та навичок, тому що організація життєдіяльності дітей із психофізичними вадами багато у чому залежить від того, наскільки доцільно створене оточуюче середовище, яке є потужним фактором корекційного впливу на психофізичний розвиток дітей;

це і розташування обладнання, відсутність зайвих предметів у полі зору дитини, використання іграшок, до яких у неї є специфічний інтерес і місце розташування самого логопеда. Розвиваюче середовище має бути відповідним для віку дитини, рівня її інтелектуального розвитку та відповідати функціональним можливостям з незначним перевищенням ступеня складності.

5. Постійна відпрацювання нових придбаних навичок. Результат всієї логопедичної роботи втратив би своє корекційне значення при відсутності тісного контакту з батьками, дефектологом, вихователем. Саме вони забезпечують затребуваність тих навичок, над якими йде робота на логопедичних заняттях.

Слід зазначити, що дітям, які мають психофізичні вади характерні порушення таких базових компонентів мовлення як: дихання, голос, інтонація, просодика, що у значній мірі перешкоджає оволодінню навичками повноцінної комунікативної діяльності.[2, с.23] Ось чому неодмінною умовою успіху логопедичної роботи буде використання корекційних заходів щодо формування мелодико-інтонаційного боку мовлення (вироблення правильного мовленнєвого дихання, нормалізація голосу, розвиток тембру, формування темпо-ритмічної сторони мовлення).

Розвиток слухової уваги здійснюється з перших етапів логопедичної роботи і проводиться з дітьми будь-якого рівня мовного розвитку – від лепетного мовлення й майже повного його відсутності до дітей з незначними фонетико-фонематичними порушеннями.

Роботу над формуванням фонематичного сприйняття слід проводити паралельно з розвитком уваги, пам'яті, мислення, необхідно навчати дітей контролювати свою вимову та аналізувати мовлення оточуючих.

Формування лексико-граматичних сторін мовлення передбачає такі напрямки роботи, як розширення словникового запасу в процесі розвитку уявлень про предмети, явища і події навколишньої дійсності; уточнення конкретних понять; практичне засвоєння лексичних і граматичних засобів мовлення.

Одним із найважливіших завдань логокорекційної роботи з дітьми зазначеної категорії є навчання їх зв'язному мовленню. Діти повинні навчитися грамотно і послідовно висловлювати свої думки, користуватися діалогічним і монологічним мовленням, тобто оволодіти повноцінною мовленнєвою комунікацією.

Цей напрям роботи передбачає навчання дітей складанню розповідей по наочному сприйняттю, описових розповідей, розповідей і казок по сюжетний картинці і серії сюжетних картинок, творчих розповідей, переказу художнього твору, заучуванню віршів.

Крім традиційних методів, прийомів можна використовувати ляльковий театр, пальчиковий театр, фланелеграф, пісочну терапію, прийоми казкотерапії. Такі прийоми логокорекційної роботи сприяють розвитку дрібної моторики, майстерності виразно маніпулювати персонажами, наслідувати їх голоси, інтонації, вести діалоги; заняття з піском знімає психоемоційне напруження, розвиває творчі здібності дитини.[1, с.112-134]

Таким чином, аналізуючи результати досліджень науковців та беручи до уваги власний практичний досвід, доречно зробити наступні заключення: логокорекційна робота з дітьми, що мають психофізичні вади являє собою складний комплексний особистісно-орієнтований процес, спрямований на формування усіх сторін мовлення, соціальної поведінки, нормалізацію комунікативної діяльності. Використання рольових, сюжетних, музично-

дидактичних та імітаційних ігор під час проведення логокорекційних занять є ефективним засобом психологічної корекції для дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Література:

1. Шеремет М. К. Логопедія. Підручник. Третє видання, перероблене та доповнене / М. К. Шеремет ; за ред. М. К. Шеремет. – К. : Видавничий дім « Слово», 2014. – 672 с.
2. Жукова Н.С. Логопедия. Основы теории и практики / Н. С. Жукова. – М.:ЭКСМО, 2011. – 288 с.
3. Конопляста Ю.С. Логопсихологія / Ю. С. Конопляста ; за ред. М. К. Шеремет. – К. : Знання України, 2010. – 293с.
4. Сайт інституту корекційної педагогіки та психології НПУ імені М.П. Драгоманова. Режим доступу: www.ikpp.npu.edu.ua.
5. Діти з особливостями розвитку. Режим доступу: www.specialneeds.ru.

